

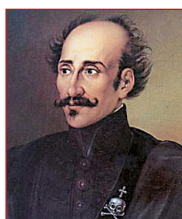
■ Ήρωες της Ελληνικής Επανάστασης

Αλέξανδρος Ύψηλάντης*

Ο ήγέτης, ο ήρωας, ο έθνομάρτυς

† 19η Ιανουαρίου 1828

Η είκοστή τετάρτη Φεβρουαρίου του 1821 είναι ή γενέθλιος ημέρα της Έλληνικής Έλευθερίας. Υπήρξε πρώτον ή ήμερομηνία ενός κειμένου και μιάς σειράς κειμένων του Αλεξάνδρου Ύψηλάντου, ήγέτου της Φιλικής Έταιρείας.

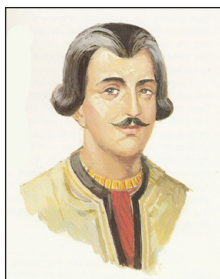
Ο Αλέξανδρος Ύψηλάντης γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολι τὸ 1792 και ἦταν πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας Κωνσταντίνου Ύψηλάντη, και γόνος εὐπορης και ισχυρῆς Φαναριώτικης οἰκογενείας, με καταγωγή ἀπὸ τὴν Τραπεζούντα και ἔλαβε ἐκλεκτὴ μόρφωσι.

Ἦταν ἀγαθός, εὐγενής, μελαγχολικός, ὄνειροπόλος, εὐσυκίνητος και ἐνθουσιώδης. Κληρονόμος τῶν μεγάλων παραδόσεων και προσπαθειῶν τῆς οἰκογένειας τῶν Ύψηλάντηδων, εἶχε θέσει ὡς μεγάλο σκοπὸ και ὄνειρο τῆς ζωῆς του τὴν ἀπελευθέρωσι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ἐξ αὐτοῦ εὐκόλως ὁ φλογερὸς ἐνθουσιασμός του και ἡ μεγάλη φαντασία του θὰ τὸν παρέσυραν σὲ πολὺ παράτολμα ἐγχειρήματα.

Μάλιστα, στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης (1814), ἐξέφρασε τὴν ἀποψη, ὅτι τὸ ζήτημα τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὑπόθεσι τοῦ Χριστιανισμοῦ και τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἡ ὁποία θὰ πρέπει νὰ ἀναχθῆ

Καλλιτεχνική
ἀπεικόνισι τοῦ
Ἐμμανουὴλ Ξάνθου.

σὲ ὑπόθεσι ὄλων τῶν Βασιλικῶν Αὐλῶν τῆς
Εὐρώπης.

Αξιωματικὸς τοῦ Ρωσικοῦ στρατοῦ, διακρί-
θηκε στοὺς πολέμους κατὰ τοῦ Ναπολέοντος·
στὴν δὲ μάχη τῆς Δρέσδης, 27.8.1813, ἔχασε τὸ
δεξί του χέρι.

Όταν τοῦ ζητήθηκε ἀπὸ τὸν Ἐμμανουὴλ
Ξάνθο νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσία τῆς Φιλικῆς
Ἑταιρείας τοῦ ἀπάντησε: **«Α**ν ἐγὼ ἐγνώριζον,
ὅτι οἱ ὁμογενεῖς μου εἶχον ἀνάγκη ἀπὸ ἐμὲ καὶ
ἐστοχάζοντο, ὅτι ἐδυνάμην νὰ συντελέσω εἰς τὴν εὐδαιμονίαν
των, σοῦ λέγω ἐντίμως ὅτι ἤθελον μετὰ προθυμίας κάμω θυσί-
αν, ἀκόμη καὶ τὴν κατάστασίν μου, καὶ τὸν ἑαυτόν μου θὰ ἐθυ-
σίαζον ὑπὲρ αὐτῶν».

* * *

Στις 26 Φεβρουαρίου 1821 στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῶν Τριῶν Ἱεραρ-
χῶν, στὸ Ἰάσιο, ὁ Μητροπολίτης Βενιαμὶν εὐλόγησε τὴν πρό-
χειρη σημαία, ἡ ὁποία εἶχε ὡς ἔμβλημα τὸν Σταυρὸ καί, κατὰ
τὸ βυζαντινὸ τυπικὸ, παρέδωσε τὸ ξίφος στὸν Ἀλέξανδρο
Ἵψηλάντη.

Σκοπὸς τῆς ζωῆς τοῦ ἥρωος ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ
ἔθνους, γιὰ τὸ ὁποῖο καὶ τελικὰ θυσιάσθηκε, κατέστη δηλαδὴ
ἔθνομάρτυς. **Μ**ετὰ τὴν ἡττα στὸ Δραγατσάνι, στις 7 Ἰουνίου
1821, ὁ Ἀλέξανδρος Ἵψηλάντης παραδόθηκε στοὺς Αὐστρια-
κοὺς, στοὺς χριστιανοὺς συμμάχους τῶν Ὀθωμανῶν, οἱ ὁποῖοι
τὸν ἐφυλάκισαν. **Ο**ἱ συνθήκες στὴν φυλακὴ, ὅπου ἔμεινε γιὰ
ἕξι περίπου χρόνια, ἦσαν ἀθλιεῖς. **Η** ὑγεία τοῦ κλονίσθηκε σο-
βαρώτατα καὶ ὀλίγους μῆνες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσί του (24
Νοεμβρίου 1827), ἀπεβίωσε στὴν Βιέννη σὲ συνθήκες ἀκραίας
πτωχείας, στις 19 Ἰανουαρίου 1828.

Τὸ σῶμα του ἐτάφη ἀρχικῶς στὸ Κοιμητήριο τοῦ Ἁγίου
Μάρκου (Sankt Marxer Friedhof) τῆς Βιέννης καὶ ἀργότερα τὰ
λεῖψανά του μεταφέρθηκαν στὸ κάστρο Ἵψηλάντη-Σίνα στὸ
Rappoltenkirchen (δυτικὰ τῆς Βιέννης), ἀπὸ μέλη τῆς οἰκογε-
νείας του, στις 18 Φεβρουαρίου τοῦ 1903. **Η** τελευταία μετα-
φορὰ του συνέβη τὸν Αὐγουστο τοῦ 1964, ὅταν τελικὰ μετα-
φέρθηκε στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ταξιαρχῶν στὸ Πεδίον τοῦ
Ἄρεως στὴν Ἀθήνα, 136 χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του.

Η τελευταία του ἐπιθυμία ἦταν ἡ καρδιά του νὰ ἀποσπαθῇ
ἀπὸ τὸ σῶμα (συνήθεια διαδεδομένη στὴν ἐποχὴ του γιὰ

σημαίνοντα πρόσωπα) και να σταλή στην Ελλάδα. **Η** επιθυμία του αυτή πραγματοποιήθηκε από τον Γεώργιο Λασσάνη, ο οποίος την έκρυψε αρχικώς στον Άγιο Γεώργιο Βιέννης. **Τ**ὸ 1843 ὁ ἀδελφός του Γεώργιος Ὑψηλάντης τὴν ἔστειλε στὴν Μητρόπολι Ἀθηνῶν (εὐρίσκετο τότε στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίας Εἰρήνης Αἰόλου). **Ο** Γεώργιος ἀπεβίωσε τὸ 1847 καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Μαρία Μουρούζη μετέφερε τὸ 1859 τὶς καρδιές τῶν δύο ἀδελφῶν στὸν Ἱερό Ναὸ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τοῦ Ἀμαλίου Ὁρφανοτροφείου (Στησιχόρου 6 καὶ Λυκείου) στὴν Ἀθήνα. **Η** καρδιά τοῦ Ἀλεξάνδρου φυλάσσεται μέσα σὲ ἐπίχρυση θήκη, ἐνῶ τοῦ Γεωργίου σὲ ἐπάργυρη λήκυθο (φιάλη). **Ε**ὐρίσκονται σὲ ἐσοχὴ τοῦ νότιου τοίχου μὲ τὴν ἐπιγραφή «καρδιαί Ἀλ. καὶ Γ. Ὑψηλάντου».

Ἀνθολόγησις

• *Μάχου ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος*

Ο Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τὴν 24 Φεβρουαρίου 1821, διέβη τὸν ποταμὸ Προῦθο καὶ ἐξέδωσε ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τοῦ Ἰασιίου τὴν Προκήρυξι **«Μάχου ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος»**. Ἐγραψε μεταξὺ ἄλλων:

«Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Ἡ ὥρα ἦλθεν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες! Πρὸ πολλοῦ οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης πολεμοῦντες ὑπὲρ τῶν ἰδίων Δικαιωμάτων καὶ ἐλευθερίας αὐτῶν, μᾶς προσεκάλουν εἰς μίμησιν, αὐτοί, καίτοι ὅπως οὖν ἐλεύθεροι, ἐπροσπάθησαν ὄλαις δυνάμεσι νὰ αὐξήσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ δι' αὐτῆς πᾶσαν αὐτῶν τὴν εὐδαιμονίαν. Οἱ ἀδελφοί μας καὶ φίλοι εἶναι πανταχοῦ ἔτοιμοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Σουλιῶται καὶ ὅλη ἡ Ἥπειρος, ὅπλοφοροῦντες μᾶς περιμένωσιν. Ἄς ἐνωθῶμεν λοιπὸν μὲ ἐνθουσιασμόν! Ἡ Πατρίς μᾶς προσκαλεῖ!...

Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς σας, ὧ Συμπατριῶται, καὶ ἴδετε τὴν ἐλεεινὴν μας κατάστασιν! ἴδετε ἐδῶ τοὺς Ναοὺς καταπατημένους! ἐκεῖ τὰ τέκνα μας ἀρπαζόμενα διὰ χρῆσιν ἀναιδестаτήν τῆς ἀναιδοῦς φιληδονίας τῶν βαρβάρων τυράννων μας! **τ**οὺς οἴκους μας γεγυμνωμένους, τοὺς ἀγρούς μας λεηλατισμένους καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλεεινὰ ἀνδράποδα!

Εἶναι καιρὸς νὰ ἀποτινάξωμεν τὸν ἀφόρητον τοῦτον Ζυγόν,

νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν Πατρίδα, νὰ κρημνίσωμεν ἀπὸ τὰ νέφη τὴν ἡμισέληνον νὰ ὑψώσωμεν τὸ σημεῖον, δι' οὗ πάντοτε νικῶμεν! **Λ**έγω τὸν Σταυρὸν, καὶ οὕτω νὰ ἐκδικήσωμεν τὴν Πατρίδα, καὶ τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Πίστιν ἀπὸ τὴν ἀσεβῆ τῶν ἀσεβῶν Καταφρόνησιν.

Μεταξὺ ἡμῶν εὐγενέστερος εἶναι, ὅστις ἀνδρειοτέρως ὑπερασπισθῆ τὰ δίκαια τῆς Πατρίδος, καὶ ὠφελιμοτέρως τὴν δουλεύση..

Ἄς καλέσωμεν λοιπὸν ἐκ νέου, ὦ Ἄνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι Ἕλληνες, τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν κλασικὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος! **Ἄ**ς συγκροτήσωμεν μάχην μεταξὺ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν! **Ἄ**ς πολεμήσωμεν εἰς τοὺς τάφους τῶν Πατέρων μας, οἱ ὅποιοι, διὰ νὰ μᾶς ἀφήσωσιν ἐλευθέρους, ἐπολέμησαν καὶ ἀπέθανον ἐκεῖ! **Τ**ὸ αἷμα τῶν τυράννων εἶναι δεκτὸν εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Ἐπαμεινώνδου Θηβαίου, καὶ τοῦ Ἀθηναίου Θρασυβούλου, οἵτινες κατετρόπωσαν τοὺς τριάκοντα τυράννους, εἰς ἐκείνας τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτωνος, οἱ ὅποιοι συνέτριψαν τὸν Πεισιστρατικὸν ζυγόν, εἰς ἐκείνην τοῦ Τιμολέοντος, ὅστις ἀπεκατέστησε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν Κόρινθον καὶ τὰς Συρακούσας, μάλιστα εἰς ἐκείνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους, τοῦ Λεωνίδου καὶ τῶν τριακοσίων, οἵτινες κατέκοψαν τοσάκις τοὺς ἀναριθμήτους στρατοὺς τῶν βαρβάρων Περσῶν, τῶν ὁποίων τοὺς βαρβαροτέρους καὶ ἀνανδροτέρους ἀπογόνους πρόκειται εἰς ἡμᾶς σήμερον, μὲ πολλὰ μικρὸν κόπον, νὰ ἐξαφανίσωμεν ἐξ ὀλοκλήρου.

Εἰς τὰ ὄπλα λοιπὸν, φίλοι, ἡ Πατρίς Μᾶς Προσκαλεῖ!».

• **Ἡ Προκήρυξις τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου κατὰ τὴν εἰς Βλαχίαν εἰσβολῇ του:**

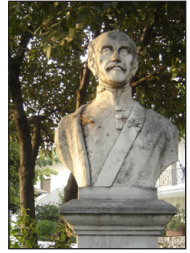
«**Ἰ**δὸν μετὰ τοσοῦτων αἰῶνων ὀδύνας, ἀπλώνει πάλιν ὁ φοῖνιξ τῆς Ἑλλάδος μεγαλοπρεπῶς τὰς πτέρυγας του καὶ προσκαλεῖ ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ γνήσια καὶ εὐπειθῆ τέκνα Της! **Ἰ**δὸν ἡ φίλη ἡμῶν Πατρίς Ἑλλάς ἀνυψώνει μετὰ θριάμβου τὰς προπατορικὰς Της σημαίας! **Ο** Μωρέας, ἡ Ἥπειρος, ἡ Θεσσαλία, ἡ Σερβία, ἡ Βουλγαρία, τὰ Νησιά τοῦ Ἀρχιπελάγους, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ Ἑλλάς ἅπασα ἔπιασε τὰ ὄπλα, διὰ νὰ ἀποτινάξῃ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν Βαρβάρων, καὶ ἐνατενίζουσα εἰς τὸ μόνον νικητῆριον ὄπλον τῶν Ὀρθοδόξων, τὸν τίμιον, λέγω, καὶ ζωοποιὸν Σταυρὸν κράζει μεγαλοφώνως ὑπὸ τὴν προστασίαν μεγάλης καὶ κρα-

ταιᾶς δυνάμεως, “ ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ νικῶμεν! ”.
Ζήτω ἡ ἐλευθερία!... ».

• **Ἀπὸ τὴν Προκήρυξι τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου, τῆς 8ης Ὀκτωβρίου 1820:**

«**Εἰς** τὰς παρούσας κρισίμους περιστάσεις τῆς Πατρίδος μας καμμία ἄλλη Ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔδειξε τόσον ζῆλον ὑπὲρ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῶν ἱερῶν τοῦ Γένους σκοπῶν, ὅσον αἱ φιλογενεῖς ψυχαὶ σας, ὧ Πελοποννήσιοι! **Τὰ** ἔργα σας κηρύττουσι τρανότατα, ὅτι εἰς τὰς φλέβας σας κυκλοφορεῖ ἀκόμη τὸ εὐγενὲς ἐκεῖνο Σπαρτιατικὸν αἷμα, τὸ ὁποῖον διήγειρε τὸν θαυμασμὸν ὄλων τῶν αἰῶνων... **Με** ταῦτα μόνον ἠμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποκτήσωμεν τοὺς ἀειθαλεῖς στεφάνους τῆς εὐκλείας καὶ νὰ δείξωμεν εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη τῆς Εὐρώπης, τὰ ὁποῖα ἀσπλάχνως μᾶς κατηγοροῦσιν, ὅτι εἴμεθα ἀληθινοὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀπόγονοι καὶ κληρονόμοι τῶν μεγάλων καὶ ἀμιμήτων Ἀρετῶν των».

• **Ἀπὸ τὴν Προκήρυξι τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου πρὸς τὸν κλῆρο καὶ τὸ λαὸ τῶν Νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους, ἐπίσης τὴν 8η Ὀκτωβρίου 1820:**

«**...Ναί,** ἀδελφοὶ Ὁμογενεῖς! **Ἔχετε** πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ποτὲ ξένος δὲν βοηθεῖ ξένον χωρὶς μεγαλώτατα κέρδη. **Τὸ** αἷμα, τὸ ὁποῖον θέλουσι χύσει οἱ ξένοι δι' ἡμᾶς, θέλομεν τὸ πληρῶσει ἀκριβώτατα. **Καὶ** οὐαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν συστηματικὴ Δεσποτεία ἐνθρονισθῇ εἰς τὰ σπλάγχνα της! **Ὅταν** ὁμως μόνον μας ἀποσεισωμεν τὸν ζυγὸν τῆς τυραννίας, τότε τῆς Εὐρώπης ἡ πολιτικὴ θέλει βιάσει ὅλας τὰς ἰσχυρὰς Δυνάμεις νὰ κλείσωσι μὲ ἡμᾶς συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας ἀδιαλύτους. **Χαίρετε!**».

Ἀπάντησις σὲ ἀρνητικὴ κριτικὴ

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης δέχθηκε κριτικὴ γιὰ τὴν ἦττα στὸ Δραγατσάνι. **Σὲ** ἀπάντησι ὁ κόμης Ἀλέξανδρος Στούρντζα ὑποστήριξε τὸ ἐγχείρημα τοῦ Ὑψηλάντη. **Ἐ**γραψε πρὸς τὸν Ἰωάννη Καποδίστρια, τότε Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἔκαμε κριτικὴ στὸν Ὑψηλάντη:

«**Κύριε** κόμη, μαθαίνω μὲ ἐκπληξὶ ἀνάμεικτη μὲ χαρὰ καὶ ἀνησυχία ὅτι ὁ πρίγκηπας Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἔχει σηκώσει τὴν σημαία γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Ἑλλάδος... καὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις μας ἐκήρυξε οὐδετερότητα ἀπέναντι στὰ γεγονότα. **Ἀλλὰ** ἂν ἡ πολιτικὴ μένη οὐδέτερη, ἡ μεγάλη καὶ θρησκευτικὴ ψυχὴ

τοῦ ἀυτοκράτορος δὲν θὰ μείνη σὺδέτερη. Δὲν πρόκειται μόνον γιὰ τοὺς Ἑλληνας. Πρόκειται γιὰ τοὺς Χριστιανούς, τοὺς ὁποίους ἡ σπάθη τῶν μουσουλμάνων θὰ θερίση... Στὴν Ἑλλάδα οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἔχουν παρὰ νὰ διαλέξουν ἀνάμεσα στὴν ἀποστασία καὶ στὴν σκλαβιά... Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη πιὸ μεγάλη ἀπὸ ἐκείνη ἢ ὁποία παρακινεῖ κάποιον νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του γι' αὐτοὺς τοὺς ὁποίους ἀγαπᾷ («μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰωαν. ιε' 13)).

«Ὑπερτάτη πράξις αὐτοθυσίας»

Ὁ ἱστορικὸς Διονύσιος Ζακυθηνὸς ἔγραψε γιὰ τὴν ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη ἐπανάστασι:

«Ἡ εἰκοστὴ Τετάρτη Φεβρουαρίου ὑπῆρξε νόμιμος πρόδρομος τῆς εἰκοστῆς πέμπτῃς Μαρτίου 1821 καὶ τῶν ἄλλων ἡμερομηνιῶν, αἱ ὁποῖαι προηγήθησαν ἢ ἠκολούθησαν. Τὸ πρῶτον τοῦτο στάδιον τῆς Ἐπανάστασεως μελετηθὲν καὶ ἐκτελεσθὲν ὑπὸ Ἑλλήνων, καθαγιασθὲν διὰ τοῦ αἵματος τῶν Ἑλλήνων, ἀνήκει εἰς τὴν Ἱστορίαν αὐτῶν. Τὸ στάδιον τοῦτο δὲν ὑπῆρξε μόνον ὑπερτάτη πράξις ἀφρονος αὐτοθυσίας, ἀλλὰ καὶ ἐνέργεια πολιτικὴ ἐκτάκτου σκοπιμότητος, ἀνταποκρινομένη καὶ πρὸς τὰς διεθνεῖς περιστάσεις καὶ πρὸς τινὰς ἐγγενεῖς ἕξεις καὶ ἰδεολογικοὺς προσανατολισμοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους».

(*) Πηγή: Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου <https://christianvivliografia.wordpress.com> καὶ <https://el.wikipedia> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

